

LÆSNING AF SKØNLITTERATUR SKAL GØRE FARMACEUTER BEDRE TIL AT LYTTE

Lige nu afprøver Syddansk Universitet et kursus i narrativ medicin, hvor læsning af skønlitterære tekster skal hjælpe farmaceuterne med at få fokus væk fra tjeklisterne og over på borgeren.

AF: TRINE GANER
ILLUSTRATION: MAI-BRITT AMSLER

Mange af os læser bøger, når vi skal slappe af. Vi bliver underholdt og kobler fra. Men at skønlitteratur også kan bruges til at styrke kommunikationen mellem sundhedsprofessionelle og borgerne, vil nok være nyt for de fleste.

Ikke desto mindre er det udgangspunktet for feltet narrativ medicin, hvor man bruger blandt andet 'nærlæsning' af skønlitterære tekster til at træne sundhedsprofessionelles evne til at lytte bedre til patienten.

"Inden for narrativ medicin øver man sig i at være lydhør over for detaljer i det, patienten siger, både det fortalte og det ufortalte. Hvad ligger der for eksempel bag, når en borger siger, at hun ind i mellem glemmer at tage sin medicin? Det kræver empati og opmærksomhed at forstå," siger Ulla Hedegaard, der er lektor ved Klinisk Farmakologi, Farmaci og Miljømedicin på Syddansk Universitet.

Systematiske mennesker

Hun undersøger i øjeblikket sammen med kollegaer muligheden for at udvikle et kursus i narrativ medicin til farmaceuter, hvor man bruger blandt andet læsning af skønlitterære tekster til at styrke farmaceuternes empathiske færdigheder.

"Farmaceuter er uddannet til at være meget systematiske, så når de har en tjekliste over information, som skal gives til borgeren – for eksempel i forbindelse med en medicinsamtale – vil det oftest være den, de tager udgangspunkt i. Det kan betyde, at man glemmer at lytte til borgeren," siger postdoc på Syddansk Universitet Trine Graabæk Hansen, der også er med i projektgruppen.

Konsekvensen kan være, at farmaceuten får afgivet en masse vigtig information, men at den ikke bliver modtaget.

"Hvis farmaceuten ikke lytter, kan der ske det, at borgeren bliver passiv og bare siger "ja ja". Man får overleveret informationen men mangler aktivt at inddrage og involvere borgeren i beslutningen om sin egen behandling, siger Trine Graabæk Hansen.

I sommer afholdt hun og hendes kollegaer et todages prøvekursus med deltagelse af seks apoteksfarmaceuter og to sygehusfarmaceuter.

At fange det usagte

En af dem er Sonja Paltoft, der dengang var farmaceut og sous-chef på Borup Apotek. Hun sagde ja til at komme med på kurset, fordi det lød spændende og anderledes.

"Jeg kan godt lide, at vi får inspiration udefra. Vi er meget stringente inden for apotekssektoren. Det her er en helt ny måde at anskue tingene på. Vi har altid praktiseret aktiv lytning, men det her er en anderledes vinkel på det, blandt andet fordi det meget handler om at fange det usagte," siger Sonja Paltoft.

Især højt læsningsøvelserne, hvor kursisterne læste passager fra tekstantologien "Syg litteratur" (Munksgaard, 2018) højt for

KURSUS I NARRATIV MEDICIN FOR FARMACEUTER

Afdeling for Klinisk Farmakologi, Farmaci og Miljømedicin ved Syddansk Universitet undersøger lige nu, om narrativ medicin kan bruges i uddannelsen af farmaceuter.

I juni gennemførte man et prøvekursus på to dage. Seks apoteksfarmaceuter og to sygehusfarmaceuter deltog. Kurset indebar læsning af skønlitterære tekster om sygdom, både alene og i form af højt læsningsøvelser på kurset samt skriveøvelser.

Evalueringen af kurset var positiv, og alle deltagere mente, at kurset var relevant for deres arbejdsliv, både i primærsektoren og i sekundærsektoren.

Data er ikke færdiganalyseret men tyder på en positiv udvikling i empati. Større studier er dog nødvendige for med sikkerhed at kunne vise en effekt.

Kurset testes på en gruppe af 35 farmaceuter dette forår, hvor patienters syn på medicinsamtalerne med farmaceuterne også evalueres. Kurset bliver holdt af to omgange. Første online kursusrække er allerede i gang. Anden kursusrække kommer til maj.

hinanden, var øjenåbnende, oplevede hun. Teksterne beskæftiger sig alle med sygdom set fra patientens personlige perspektiv.

”Der skete noget, når vi læste højt fra teksterne og skærpede opmærksomheden på de sproglige detaljer. Det blev meget tydeligt, at hele betydningen kan ligge i et enkelt ord – eller i det, som ikke bliver sagt. Det kræver fordybelse og nærvær at opfatte. Hvis man misser en enkelt linje, kan man misse hele betydningen,” siger Sonja Paltoft.

Den øvelse kan man godt overføre på hverdagens møder med borgerne på apoteket, synes hun.

Som forberedelse til kurset skulle deltagerne også skrive en tekst om et konkret møde med en borger fra deres egen hverdag. Senere blev de bedt om at skifte perspektiv og beskrive samme situation set fra borgerens sted.

”Det blev tydeligt, hvor forskelligt borgeren og jeg som farmaceut kan opleve den samme situation,” siger Sonja Paltoft.

Del af lægeuddannelsen

Og det er her, at metoderne fra narrativ medicin kan hjælpe den sundhedsprofessionelle med at skifte position. Det forklarer Anders Juhl Rasmussen, der er lektor i narrativ medicin på Institut for Kulturvidenskaber ved Syddansk Universitet

”I mødet med kunsten åbnes vores forståelse for verden. Vi møder andre perspektiver end vores eget,” siger han.

Anders Juhl Rasmussen underviser i narrativ medicin på et obligatorisk kursus på lægeuddannelsen på Syddansk Universitet. Kurset skal styrke de kommende lægers evne til at rette fokus mod patientens historie, sprog og perspektiv. Han er også med i projektet, der afprøver metoden på apoteksfarmaceuter, og han underviste de otte farmaceuter på prøvekurset i sommer. Her oplevede han deltagerne som nysgerrige og engagerede, men også uvante med at blive undervist i et helt nyt felt.

”Det er naturligt nok en udfordring at blive undervist i en humanistisk disciplin, når man kommer fra et helt andet udgangspunkt. Inden for den humanistiske videnskab er der ikke et resultat med to streger under. Der er ofte flere spørgsmål end svar,” siger han.

Og hvis man skal have noget ud af at nærlæse litteratur og skrive kreativt, kræver det, at man investerer noget af sig selv.

”Man skal række ud efter teksten og turde udfordre sine egne fordomme. I litteratur og anden god kunst får vi nedbrudt fordomme og stereotyper. Det skal man selv erkende og opleve, når man læser teksten. Det handler om at forstå og genkende, ikke om at vide og forklare. Og det er jo ofte noget helt andet end inden for sundhedsvidenskab,” slutter Anders Juhl Rasmussen.

Om den narrative medicin fremover skal indgå som en del af undervisningen på farmaceutstudiet, og måske også tilbydes som efteruddannelseskursus i Pharmakon-regi, skal afklares i det videre projekt. ●

HVAD ER NARRATIV MEDICIN?

Narrativ medicin er et tværfagligt felt, hvor nærlæsning af skønlitteratur og kreativ skrivning bruges til at træne sundhedsprofessionelles evne til at lytte til patienten og opfatte, hvad vedkommende fortæller – både direkte og indirekte. Metoden kan hjælpe til at sætte patienten i centrum ved at lægen, sygeplejersken eller apoteksfarmaceuten bliver bedre til at lytte og danne fællesskab.

Feltet bygger på en præmis om, at vores empati og forståelse for andre mennesker styrkes og trænes i et metodisk stringent møde med kunst. Ofte benyttes skønlitteratur, der beskæftiger sig med sygdom, men det kan også være for eksempel billedkunst, film eller musik, og det behøver end ikke at handle om sygdom for at være virkningsfuldt.

Lektor ved Institut for Kulturvidenskaber ved Syddansk Universitet, Anders Juhl Rasmussen, er den førende forsker og underviser inden for området i Danmark.

Er du interesseret?

Er du blevet nysgerrig og måske interesseret i at deltage i kurset til maj, kan du kontakte Trine Graabæk Hansen på: tgraabaek@health.sdu.dk.